

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Datum 15 september 2022
Betreft Geannoteerde agenda Landbouw- en Visserijraad 26 september

Geachte Voorzitter,

Op 26 september vindt de Landbouw- en Visserijraad plaats in Brussel. Middels deze brief informeer ik de Kamer over de voorlopige agenda van deze Raad. Tevens maak ik van de gelegenheid gebruik om de Kamer breder te informeren over de prioriteiten van het Tsjechisch voorzitterschap voor de laatste maanden van het jaar. Daarnaast breng ik u, mede namens de minister voor Natuur en Stikstof, op de hoogte wanneer het BNC-Fiche EU-verordening natuurherstel naar de Kamer wordt gestuurd.

I. Agenda Landbouw- en Visserijraad

Situatie logistiek en productie landbouwproducten Oekraïne

Het Tsjechisch voorzitterschap zal op de komende Landbouwrapraad de discussie rond Oekraïne richten op de verwachtingen omtrent de landbouwproductie in het land en de logistieke verbindingen met de EU in dat verband. De Oekraïense minister van Landbouw is uitgenodigd bij de Raad en zal toelichting kunnen geven op de uitdagingen waar het land voor staat, de productieverwachtingen voor het nieuwe seizoen en de noodzakelijke inputs daarvoor. De Europese Commissie zal naar verwachting daarnaast een overzicht geven van de ontwikkelingen en de bijdrages vanuit de EU.

De EU heeft de afgelopen maanden Oekraïne actief ondersteund om de productie van (graan)producten op gang te houden en de uitvoer van granen over land naar de EU te vergroten. Met de ingestelde solidariteitscorridors is gemiddeld ca 1,5 tot

2 mln. ton graan per maand uit Oekraïne over land geëxporteerd. Daarnaast is sinds augustus door bemiddeling van de VN en Turkije beperkt uitvoer van granen over de Zwarte Zee mogelijk. Deze uitvoer heeft enige verlichting gebracht op de beschikbaarheid van granen op de wereldmarkt en een dempend effect op de graanprijzen. Het is van groot belang dat Oekraïne op korte en middellange termijn granen en oliezaden kan blijven produceren en dat deze producten op de wereld- en EU-markt beschikbaar blijven, zodat op deze manier bijgedragen wordt aan de wereldwijde voedselzekerheid. Vanuit Nederland ondersteun ik deze inzet.

Gedachtewisseling over vangstmogelijkheden 2023

Tijdens de Landbouw- en Visserijraad van 26 september 2022 staat een gedachtewisseling geagendeerd over de vangstmogelijkheden 2023, in het specifiek de gedeelde visbestanden met het Verenigd Koninkrijk en Noorwegen. De Raad zal bij dit agendapunt een oriënterend debat voeren ter voorbereiding voor de onderhandelingen in het najaar. Tot nu toe is er nog geen voorstel van de Commissie ontvangen voor de vaststelling van de vangstmogelijkheden en daarnaast worden een aantal relevante wetenschappelijke adviezen nog in de komende weken gepubliceerd. De verwachting is dat de Commissie voor de Raad nog met een voorstel komt.

Via de geannoteerde agenda van de Landbouw- en Visserijraad van 13 juni is de Tweede Kamer (Kamerstuk 21501-32, nr. 1437) reeds geïnformeerd over de algemene uitgangspunten van de Nederlandse inzet voor de vaststelling van de vangstmogelijkheden. Ik zal de Tweede Kamer op een later moment, op basis van de op dat moment bekende informatie voor de Landbouw- en Visserijraad van 26 september 2022, verder informeren over de Nederlandse inzet.

Landbouwaspecten van de verordening industriële emissies

Op 5 april 2022 bracht de Commissie het voorstel uit tot herziening van de RIE uit 2010 en de Richtlijn Storten van Afvalstoffen. Uit de evaluatie van de Commissie blijkt dat de RIE bijdraagt aan een belangrijke emissiereductie van verontreinigende stoffen naar lucht, water en bodem in Europa, maar minder succesvol is op het gebied van grondstoffenefficiëntie, circulaire economie, innovatie en CO2-reductie. Met de herziening wil de Commissie de effectiviteit op al deze terreinen vergroten en bijdragen aan de EU Green Deal. De Commissie voegt m.b.t. veehouderijen aan de reikwijdte enkele activiteiten toe die een negatieve impact hebben op gezondheid en milieu. In de huidige vorm van de RIE vallen varkens- en pluimveehouderijen al onder de RIE. Rundveehouderijen vallen nog niet onder de RIE. De Commissie stelt nu een verlaging van de drempelwaarde voor varkens- en pluimveehouderijen voor. De voorgestelde drempelwaardes zijn 300 fokzeugen, 500 vleesvarkens of andere varkens,

10.714 legkippen en 5.000 vleeskuikens of andere kippen. Ook stelt de commissie voor en om rundveehouderijen met meer dan 150 stuks toe te voegen aan de RIE. Ten slotte stelt de Commissie voor om methaanuitstoot door veehouderijen toe te voegen. In de huidige vorm van de RIE worden geen eisen aan methaan gesteld. Het huidige voorstel is een eerste versie en zal op basis van onderhandelingen in de (milieu)Raad en trilogieën met het Europees Parlement en de Commissie uitgewerkt worden.

Het toevoegen van veehouderijen aan de RIE beoordeelt het kabinet in beginsel positief, omdat door het moeten voldoen aan dezelfde regels een gelijk speelveld voor boeren binnen de EU ontstaat. Wel vindt het kabinet het van groot belang om de effecten voor de veehouderij van de uiteindelijke voorstellen goed in kaart te brengen, en ook te bezien in relatie tot de transitie in de Nederlandse landbouw. Hiertoe zal het kabinet een impactanalyse opstellen.

II. Appreciatie prioriteiten Tsjechisch voorzitterschap

Op 1 juli 2022 nam Tsjechië het voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie over van Frankrijk. Tijdens de Landbouw en Visserijraad van 18 juli en de Milieuraad van 28 juni presenteerden de Tsjechen hun prioriteiten voor de tweede helft van 2022 op het gebied van landbouw, visserij, klimaat en milieu. Een aantal hiervan zijn al teruggekomen in de Raad van 18 juli of komen terug in het eerste deel van deze geannoteerde agenda voor de Landbouw- en Visserijraad van 26 september. Dit is de eerste formele Raad voor het ministerie van LNV, na het (Europese) zomerreces.

Prioriteiten Landbouw en Visserij

- Zorgen voor voedselzekerheid
- Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de EU verminderen
- Ontbossing voorkomen en bosbouw bevorderen

Hieraan gekoppeld wil het Tsjechisch voorzitterschap werk maken van de implementatie van het nieuwe GLB, de etikettering van levensmiddelen, geografische aanduidingen, dierenwelzijn en zeevisserij waaronder vismogelijkheden voor 2023 en aquacultuur, als ook toegang tot de EU-wateren.

Zorgen voor voedselzekerheid

Als één van de overkoepelende prioriteiten heeft Tsjechië de zorg voor voedselzekerheid benoemd, in navolging van het voorgaande Franse voorzitterschap. Landbouwmarkten hebben de afgelopen maanden turbulente tijden meegemaakt als gevolg van o.a. de Russische invasie in Oekraïne, extreme droogte, bosbranden, langdurige uitbraken van dierziekten en gestegen grondstofprijzen. Dit zet de productiviteit onder druk. Het voorzitterschap heeft daarom aangegeven dat voorlopig de situatie op de landbouwmarkten als

terugkerend punt op de agenda van de Landbouw- en Visserijraad zal staan. De Europese Commissie zal daarbij een vooruitblik geven op de verwachtingen omtrent ontwikkeling van de landbouwmarkten.

Nederland heeft het afgelopen half jaar nauw de marktontwikkelingen gevolgd en staat daarover in contact met landbouwsectoren en andere marktpartijen. Grootste zorgpunt was, en is, de ontwikkeling op de energie- en graan- en oliezadenmarkt. De laatste weken lijkt op de meeste markten prijsstabilisatie op te treden op een hoog niveau. Voor de graan- en oliezadenmarkten zagen de vooruitzichten voor het aankomende oogstseizoen er redelijk uit, maar komende maand moet duidelijk worden wat de gevolgen van de aanhoudende droogte in grote delen van Europa zijn op de opbrengsten. Verder is de mogelijkheid van Oekraïense export van granen en oliezaden van groot belang voor de wereldmarkt. Het heropenen van de zeeroute vanuit Oekraïne via Turkije, is een goede stap in de richting van herstellend vertrouwen op de markt. Maar export over land via de EU blijft ook noodzakelijk. Het initiatief van de Europese Commissie voor “solidarity lanes” is onverkort van belang.

De wereldwijde voedselzekerheid staat hoog op de agenda van het kabinet, specifiek ook in kwetsbare landen in de MENA regio en de rest van Afrika. Gestreefd wordt naar het bewerkstelligen van stabiele, duurzame productie en levering van voedsel op middellange en lange termijn. Hierbij ligt de focus op het vergroten van de veerkracht van het voedselsysteem tegen (toekomstige) uitdagingen zoals klimaatverandering, schaarste van hulpbronnen en andere externe schokken. De Europese Green Deal, inclusief de Farm to Fork- en Biodiversiteit strategieën, vormen een solide basis voor een systematische aanpak. Inzet van het kabinet om de Nederlandse kennis en kunde in te blijven zetten om de productie en productiviteit te verhogen in andere landen. Nederland blijft zich binnen de discussie over gestegen grondstofprijzen zeer nadrukkelijk inzetten voor het toestaan van hergebruik van lokaal beschikbare grondstoffen als hoogwaardige meststoffen, aangezien de afhankelijkheid van fossiele grondstoffen hiermee kan worden beperkt. Dit past in het streven dat de Europese Commissie in haar Green Deal en Farm-to-Fork-strategie heeft beschreven. Ook zet het kabinet zich constant en intensief in voor kunstmestvervanging door dierlijke mest in Europees verband, ook met andere lidstaten. De EU-Commissie moet hiervoor ook naar haar eigen wetgeving durven kijken en het onderscheid tussen het gebruik van kunstmest en hoogwaardige meststoffen uit herwonnen bron wegnemen.

Implementatie van het nieuwe GLB

Een topprioriteit van zowel de het Tsjechisch voorzitterschap als de Europese Commissie, is de implementatie van het nieuwe GLB en de hieraan verbonden de goedkeuring van de Nationaal Strategische Plannen. In dit kader zette Tsjechië het

GLB en de NSPs al op de agenda van de Raad van 18 juli (Kamerstuk 21501-32, nr.1456). In het licht van de Russische invasie in Oekraïne en de toegenomen mondiale voedselonzeekerheid, wil het voorzitterschap naast een spoedige goedkeuring van de NSPs ook op zoek gaan naar flexibiliteit binnen het GLB. Hierbij kan gedacht worden aan tijdelijke derogatie van voorwaarden, zoals de onlangs vergeven derogatie van GLMC 7 (gewasrotatie) en GLMC 8 (niet-productieve gronden).

Voorstel verordening duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen

Het Commissievoorstel legt voor dit onderwerp enerzijds de nadruk op het handhaven van een duurzame landbouwproductie en anderzijds het waarborgen van de kwaliteit van, en veilig voedsel voor, de consument. Ik heb de Kamer inmiddels separaat geïnformeerd over het voorstel van de Europese Commissie voor Verordening duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen. Dit naar aanleiding van het verzoek van de vaste commissie voor LNV om geen onomkeerbare stappen te zetten in de onderhandelingen totdat het commissiedebat hierover heeft plaatsgevonden en om de Tweede Kamer elke 4 tot 6 weken te informeren over de stand van zaken, het krachtenveld en het verloop van de onderhandelingen.

Ontbossing voorkomen en bosbouw bevorderen

Onder dit onderdeel geeft het Tsjechisch voorzitterschap mee te streven naar een verhoging van de bijdrage van de EU aan de bescherming van de bossen in de wereld en duurzame bosbouw, waarbij invoering van de wetgeving zo min mogelijk moet zorgen voor producttekorten. Het Tsjechisch voorzitterschap verwacht in november een debat en gedachte-uitwisseling te kunnen faciliteren over de huidige uitdagingen waar de Europese bosbouwsector voor staat en streeft naar voortgang in de trilogie.

Het kabinet stuurt aan op snelle implementatie van de verordening ontbossingsvrije producten. Het is derhalve positief dat het voorzitterschap dit onderwerp als prioritair heeft aangemerkt. De afgelopen maanden heeft het kabinet in de (Milieu)Raad onderhandeld over een zo ambitieus mogelijk voorstel voor de Raadspositie. Hoewel het compromis tussen de lidstaten op enkele onderdelen niet de ambitie van Nederland reflecteert, vormt het wel een solide basis voor de trilogie. Het kabinet blijft streven naar een bredere reikwijdte van de verordening, een vastgesteld controlepercentage voor laag-risico landen, nauwkeurigere geolocatievereisten, samenwerking producerende landen en een bredere definitie voor bosdegradatie. De trilogie moeten uitwijzen of er in het Europees Parlement voldoende draagvlak is om het ambitieniveau te verhogen. Nederland zal de trilogie nauwgezet volgen en eventuele aanpassingen van het onderhandelingsmandaat van de Raad die verder tegemoet komen aan het gewenste ambitieniveau, steunen.

Etikettering van levensmiddelen

Het Tsjechisch voorzitterschap geeft aan een high level conferentie te willen organiseren over 'geharmoniseerde etikettering op de voorkant van verpakkingen en de impact ervan op de etikettering van duurzame levensmiddelen' en heeft de uitkomsten ervan geagendeerd voor de Raad van december. In de boer-tot-bord strategie heeft de Commissie aangegeven eind 2022 met een voorstel te komen voor wijziging van de Europese levensmiddelenverordening 1169/2011. Naar verwachting omvat dit voorstel ook wijzigingen van de regelgeving rond herkomstetikettering en de aanduiding voor de houdbaarheidsdatum. Het kabinet is vanwege het belang van een gelijk speelveld op de interne markt voorstander van geharmoniseerde EU-regelgeving voor herkomstetikettering. Bij de Europese consultatie over de herziening van de levensmiddelenverordening heeft het kabinet aangegeven de kosten en baten voor zowel consumenten als de voedingsindustrie belangrijk te vinden. Verder is het kabinet van mening dat een focus moet liggen op die producten waarvoor diverse lidstaten afgelopen jaren nationale verplichtingen hebben ingesteld¹.

Dierenwelzijn

In het programma voor het voorzitterschap geeft Tsjechië aan dat het op het gebied van dierenwelzijn wil inspelen op actuele ontwikkelingen in verband met de aangekondigde uitgebreide herziening van de bestaande EU-dierenwelzijnsregelgeving, waarbij ook actuele onderwerpen aan de orde komen. Tegelijkertijd zal het voorzitterschap de inspanningen van de Commissie ondersteunen om tegen 2030 het houden van kippen in legbatterijen in de EU te verbieden. In de Raad van november is een debat over de huidige stand van zaken op het gebied van dierenwelzijn gepland. Nederland ondersteunt de Commissie eveneens in haar inspanningen voor een ambitieuze herziening van de EU-dierenwelzijnsregelgeving. De Nederlandse inzet hierbij is de Kamer toegezonden, onder andere in de verzamelbrief dierenwelzijn van 14 april jl. (Kamerstuk 28286, nr. 1255). Het uiteindelijke EU-wetgevingsvoorstel voor dierenwelzijn zal de Commissie naar verwachting eind 2023 presenteren. Ik informeer de Kamer te zijner tijd over het voorstel van de Commissie via het BNC-fiche, waarna de onderhandelingen met de Commissie zullen starten. Het proces over de vorming van en besluitvorming over de nieuwe EU-dierenwelzijnsregelgeving zal dus nog enige tijd in beslag nemen.

Visserij

Aquacultuur

Tijdens de Raad van 18 juli 2022 zijn de Raadsconclusies over de nieuwe EU-richtlijnen voor aquacultuur aangenomen (Kamerstuk 21501-32, nr.1456).

¹ Kamerstukken II 2020-2021, 26 991, nr. 259, Kamerbrief 2 maart 2021

Visserijmogelijkheden

Op het gebied van visserij zal tijdens het Tsjechisch voorzitterschap worden gewerkt aan het bereiken van politieke akkoorden met derde landen en binnen EU over de vangstmogelijkheden voor het komende jaar (2023) voor de Middellandse Zee, Zwarte Zee, Oostzee, Noordzee en de Atlantische Oceaan, alsmede over de vangstmogelijkheden voor diepzeevissen voor de aankomende twee jaar (2023 en 2024). Dit zal op de agenda staan van de Landbouw- en Visserijraden van september, oktober en vooral december. Ik zal de Kamer informeren over mijn inzet voor de onderhandelingen van dit jaar op basis van de tot dan toe ontvangen wetenschappelijke adviezen van de International Council for the Exploration of the Sea (ICES).

Prioriteiten Milieuraad

- Fit for 55 pakket
- Klimaatadaptatie
- Behoud en herstel van biodiversiteit
- Circulaire economie en vermindering van vervuiling
- Lichtvervuiling

De Milieuraaden worden naar verwachting drukke formaties met ontwikkelingen op het gebied van klimaat, biodiversiteit en milieu. Dit komt mede door de aankomende trilogie² over het Fit-for-55-pakket en de Ontbossingsverordening. Het Tsjechische voorzitterschap verwacht voortgang te maken op meerdere LNV-gerelateerde dossiers, zoals klimaatadaptatie en behoud en herstel van biodiversiteit. Ook wordt gestreefd voortgang te boeken op circulaire economie en vermindering van vervuiling, en lichtvervuiling; deze onderwerpen zijn in verband met de beperkte verantwoordelijkheid van het ministerie van LNV niet meegenomen in deze appreciatie.

De komende jaren investeert Nederland fors in reductie van de broeikasgassenuitstoot, halvering van de stikstofreductie, een duurzaam voedselsysteem en een robuust natuurareaal, om weer tot een balans te komen. Nederland wil zijn unieke natuur beschermen, het verlies van biodiversiteit herstellen en perspectief bieden aan de primaire producent. Daarbij staan er een aantal internationale bijeenkomsten gepland, waaronder de internationale bijeenkomsten VN-Biodiversiteitsverdrag CBD COP 15 en de VN - Klimaatconferentie UNFCCC COP 27 in Sharm-el-Sheikh. Deze zullen worden voorbereid in de Milieuraad en de Raadsconclusies voor beide bijeenkomsten staan vooralsnog gepland voor de Milieuraad in oktober. Raadsconclusies voor het VN-Biodiversiteitsverdrag komen op een cruciaal moment in de onderhandelingen over een nieuw strategisch plan voor de periode tot 2030, het Global Biodiversity

² [Kamerstukken II 2021-22, 2022Z14942](#), Verslag Milieuraad 28 juni 2022

Framework, dat tijdens CBD COP 15 moet worden aangenomen. De Europese Unie zal een belangrijke impuls moeten geven aan de mondiale klimaatambities om ervoor zorgen dat de doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs niet in gevaar worden gebracht.

Fit for 55

Met betrekking tot het Fit-for-55-pakket blijkt het voorzitterschap vooruit op het onderzoeken van de amendementen van het Europees Parlement (EP), de start van de trilogie met het EP, het boeken van zoveel mogelijk vooruitgang, en het in de onderhandelingen zo lang mogelijk in totaliteit bij elkaar houden van het volledige pakket. Het Tsjechische voorzitterschap wil zo dicht mogelijk blijven bij de algemene oriëntatie die is bereikt tussen de lidstaten. Het Fit-for-55 pakket is in lijn met de klimaatambities van het kabinet (Kamerstuk 2021D50025, vanaf blz. 6). De in juni 2022 door de lidstaten bereikte algemene oriëntatie over het LULUCF herzieningsvoorstel is op belangrijke punten in overeenstemming met de Nederlandse onderhandelingsinzet. Het waarborgen van doelrealisatie door de individuele lidstaten blijft een belangrijk aandachtspunt, want in de algemene oriëntatie is de bepaling waarin de gevolgen zijn vastgelegd als lidstaten hun doelen niet halen verwijderd zonder dat daarvoor een alternatief is geïntroduceerd. Op dit aandachtspunt is de Nederlandse ambitie gelijk aan die van het Europees Parlement en is de hoop dat zij dit tijdens de trilogie in zullen brengen.

Klimaatadaptatie - Gezonde bodem, water en lucht

Als onderdeel van de Green Deal heeft de Europese Commissie onlangs het voorstel voor een EU Bodemstrategie voor 2030 gepubliceerd. De visie in het voorstel is dat tegen 2050 alle bodemecosystemen in de EU in een gezonde toestand verkeren en bescherming krijgen. De regering omarmt het doel van de EU Bodemstrategie, omdat dit aansluit bij de doelen van het Nationaal Programma Landbouwbodems (Kamerstuk 30015-58). De EU Bodemstrategie kondigt aan dat de Commissie in 2023 een voorstel zal publiceren voor een bodemgezondheidswet. Hierover zal de regering in een apart BNC-fiche het regeringsstandpunt voorleggen aan de Kamer. De bodem vormt samen met het water en de lucht de basis waarop het natuurlijke ecosysteem gedijt dat door de mens kan worden benut. Een gezonde bodem is belangrijk voor de vele gebruiksfuncties die we kennen, is essentieel voor de productie van gezond voedsel en draagt bij aan de opgaven van de Europese Green Deal.

Behoud en herstel van biodiversiteit

De in de Europese Biodiversiteit Strategie 2030 aangekondigde verordening Natuurherstel die moet leiden tot herstel van ecosystemen is op 22 juni jl. gepresenteerd³. Het voorstel bevat maatregelen die gevoelig liggen bij diverse

³ [COM\(2022\) 304](#)

sectoren, waaronder de landbouw- en visserijsector. Hoewel de verordening voor het voorzitterschap één van de prioriteiten is voor de Milieuraad, gaat de ambitie voor de tweede helft van 2022 vooralsnog niet verder dan een voortgangsrapport in december.

Nederland wil dat op Europees niveau biodiversiteitsdoelen beter worden geïntegreerd in de private sector, inclusief de primaire sector en agrofood-industrie. Het is van belang dat gewerkt wordt aan een bredere systeemverandering van de economie, waarin bedrijven en financiële instellingen meer rekening houden met hun impact op en afhankelijkheid van biodiversiteit en natuurlijk kapitaal, en daarover transparant zijn. Nederland wil in het kader van de groene EU-taxonomie dat deze zo veel mogelijk volgt vanuit de onafhankelijke milieuprestatiewetenschap gebaseerd op de EU-duurzaamheidsdoelen, bereikbaar is voor Nederlandse koplopers (inclusief biologische boeren) en dat administratieve lasten beperkt blijven. Het ambitieniveau van de landbouwtaxonomie moet niet worden gekoppeld aan het ambitieniveau van het GLB. Nederland zet zich ook in voor een *extended taxonomy* voor schadelijke, neutrale en transitie-activiteiten.

III. BNC-fiche EU-verordening natuurherstel

In vervolg op de kamerbrief over de EU-verordening natuurherstel van 18 juli (Kamerstuk 22 112, nr. 3470) wordt het BNC-fiche aangaande deze verordening in de tweede helft september aan de Kamer gestuurd, met het oog op het op 6 oktober a.s. geplande Commissiedebat Natuur.

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit a.i.